

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Mei Fryske Trou en Hollandse Dukaten komt men in ein
Jorna, F.

Citation

Jorna, F. (1990). Mei Fryske Trou en Hollandse Dukaten komt men in ein. *Bestuurskundige Berichten*, 5(2), 19-21. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233353>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233353>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

wordt er weinig mee gedaan. Een brede toepassing van literatuurkennis en -inzicht vindt dikwijls niet plaats.

Het onderwijs is kleinschalig. Het enorme aanbod van vakken, hetgeen de hoeveelheid studenten spreidt, draagt hiertoe bij. De 'classes' doen sterk denken aan het Nederlandse fenomeen 'werkgroep'. Het klinkt wat gezapig, maar een college bijwonen zonder dat je het enigszins hebt voorbereid heeft weinig zin, dit omdat de meeste docenten zich vrij strikt aan de voor die dag te bestuderen literatuur houden. Dit mondt spijtig genoeg nogal eens uit in een reproduceren van feitjes uit de reader, zonder dat enige verdieping van de stof plaatsvindt - iets wat ik in Nederland toch nog wel meen te bespeuren.

Hoe machtig het ook was een tijdje in de VS te studeren, terugblikkend op het onderwijs ben ik van mening dat student zijn in Nederland zo gek nog niet is. Waar ik mij in de VS meer bewust van werd is hoe je in Nederland wordt getraind in zelfstandig werken: aan het begin van het semester krijg je een overzicht van een vak en de bijbehorende verplichtingen, en meestal sluit een literatuurtentamen het geheel af. In de tussentijd kun je je gang gaan; een gezonde Nederlandse student grijpt deze gelegenheid aan zich breder te oriënteren, m.a.w. verder te kijken dan zijn boeken lang zijn.

AAN HET HANDJE

on the other hand

Het Amerikaanse systeem laat dit nauwelijks toe. Door de inrichting van het onderwijs, diverse papers schrijven en regelmatig werken in groepsverband, legt de studie een groot beslag op je tijd. De student wordt ook behoorlijk aan het handje gehouden: voor een college bestudeer je een specifieke hoeveelheid literatuur, of je schrijft een paper, waarvan de inhoud vaak exact omschreven is. Consequentie is dat een vak niet halen vrijwel uitgesloten is; indien je je redelijk aan de opgegeven 'assignments' houdt, kan het eigenlijk niet misgaan. In bepaalde opzichten is dit systeem ook wel weer 'fair' als je

het vergelijkt met het Nederlandse, waarin je door een blackout op het tentamen de kans loopt het hele vak niet te halen.

BORING AND FUN

Genoeg over de studie. Een verblijf in Indiana, hoe 'boring' het imago van de staat ook mag zijn, is, zoals gezegd, een belevenis. Meedraaien in een stadje als Bloomington, dat gedomineerd wordt door IU (Leiden is er niets bij), is FUN! Zo'n 'heerlijke' Budweiser hijsen in 'The Blue Bird'! Matjes bekijken bij de lokale huwelijksmarkt, 'Hooligans'! Een bageltje happen bij 'Brad'!

Verder is het leven op de campus natuurlijk iets, waar je van geniet, al was het alleen maar door om je heen te kijken en typisch Amerikaanse verschijnselen op te sporen. De 'Fall'-studenten hebben als bijkomend voordeel, dat het tot diep in oktober prachtig weer is, hetgeen de feestvreugde uiteraard alleen maar verhoogt. En om nog een open deur in te trappen: je bent in de States, dus wat let je om de wijde wereld in te trekken?!

De op Sinterklaas vorig jaar verschenen 'Guidelines for a successful and enjoyable time in Bloomington'*, een onmisbare handleiding voor een succesvolle en plezierige tijd in Bloomington, zeggen het zo treffend: "Pak die hand, en laat je meevoeren naar een land waar het altijd mooi weer is en de mensen vriendelijk (doch oppervlakkig) zijn." Ik zou zo zeggen: als iemand de IU-hand naar je uitsteekt, PAK 'M!!!

* Smelt, A. en Berwers, B., 'Guidelines for a successful and enjoyable time in Bloomington', Bloomington, 1989.

Mei Fryske Trou en Hollandse Dukaten komt men in ein

Mede in aansluiting op het artikel van Joost Voerman uit de volgende BB, waarin kritiek geleverd wordt op de notie dat we in Nederlandse staat de 'ideale' eindtoestand zouden naderen, wil ik hier forum verschaffen aan een voor Nederlandse verhoudingen zeer onorthodox pleidooi.

Het is afkomstig van de heer K. Huisman en is een vertaling van een toespraak die medio mei 1990 hield voor de jaarvergadering van het Kristlik Frysk Selskip. In deze toespraak komt hij tot de conclusie dat de enige manier om Frislands belangen goed te behartigen gelegen is in afscheiding.

Franske Jorna

Men kan deze rede zien als een goede grap en de gedachten terzijde schuiven, maar zo kan ook een stimulans vormen om na te denken over de positie van de zogenaamde nationale minderheden in Europa, wat vooral na 1992 wel eens een issue zou kunnen worden.

HET REGIONAAL PROBLEEM

"Met het zich vestigen van de Nederlandse staat, met steeds sterker worden van die staat, ontstonden ook de zogenaamde regionale problemen. Met het vestigen en uitbouwen van het staatsapparaat ontstaat een steeds sterker wordende bureaucratie, die in het Nederlandse geval met Haagse ogen naar Nederland ziet, en met een Haags (vaak Hollands) perspectief de zaken in Nederland regelt.

In de periferie neemt men zulk denken

uit zichzelf, gezien de immense propaganda, die de staat kan maken, over. Veel mensen hier denken vaak dat wij hier geweldig zouden worden geholpen door een vierbaansweg Leeuwarden-Groningen als eindpunt heeft, en als je met die geweldige spoorlijn, waar de middenstad van de Big City Drachten zo naar verlangt, alleen maar naar Amsterdam kunt? Dan lig je immers nog altijd in de periferie, aan het voeteneind, dat nu wel vlugger te bereiken is, maar nog steeds even goed een voeteneind is.

Ik wil hiermee zeggen, dat het bestaande regionale beleid in wezen ook voortkomt uit het centralistische denken en daarom per definitie wel mislukken moet. Want als men het Noorden werkelijk kansen zou willen geven, dan had er al lang een dubbele geëlektrificeerde spoorverbinding van Harlingen over Leeuwarden en Groningen naar Bremen gelegen, dan waren Leeuwarden en Groningen al lang via een autosnelweg ook verbonden met het Duitse Autobahnennet. En als die verbindingen er straks mogelijk komen, dan lijkt het er veel op dat men de put dempt als het kalf verdrongen is.

In de vorig jaar, in de herfst, verschenen publicatie van het YSP kan nu wel medelijgend gezegd worden dat goede Haagse bedoelingen niet geholpen hebben, niet tegenstaande de vier miljard die de regering zegt beschikbaar gesteld te hebben (en het zal ook wel zo wezen, als je tenminste het opknappen van sloorkanten, het construeren van kanoroutes en het aanleggen van fiets- en ruiterspaden tot regionaal beleid rekenen wil), het blijft een feit, dat

de analyse van de oorzaak van het YSP-debacle niet gemaakt is.

Als men het Noorden een voeteneind laat blijven, dan helpt zelfs honderd miljard niet. Dan zullen wij hier ook geen nut hebben van de voordelen van het groter economisch belang van Scandinavië dat het YSP-rapport ons voorhoudt. "Het Noorden ligt buiten de bestaande hoofdtransportassen die zich steeds duidelijker gaan aftekenen", wijsgeert het YSP-evaluatierapport. Dan denk ik: daar hebben ze toch zelf voor gezorgd, dat wij hier buiten die verbindingen blijven!

Wat in de discussie over de zogenaamde noordelijke problematiek nooit doorzien is, is dat die problematiek een gevolg is van het horen tot de Nederlandse staat, een gevolg is van het fiet, dat deze staat centralistisch vanuit Den Haag bestuurd wordt. Als wij hier zelf de politieke macht gehad hadden, hadden wij toch zelf kunnen zorgen voor die goede aansluiting op de belangrijke verkeerswegen in Holland en Noord-Duitsland? De periferiteit van het Noorden, dat voeteneind hier, is niet een of ander duister noodlot, maar eenhj door de Nederlandse staat geschapen feit, een door de Nederlandse staat geschapen gegeven.

Ik moet wel eens lachen om die Friezen, die opstuiven, als iemand zegt dat wij hier in Holland leven. Het is Nederland zeggen ze dan! Ik vind dat altijd wel aandoenlijk. Ze gaan nog altijd uit van het ook door de Friese Beweging (stroming voor behoud van Friese cultuur en taal, FJ) gecultiveerde, vrij wat naieve denkbeeld dat dit koninkrijk Nederland is. Ik denk dat Multatuli's "roofstaat tussen Friesland en de Schelde", nog altijd een betere benaming is. Hoe "Hollands" dat Nederland in wezen is, blijkt elke keer weer. Het nieuwste feit: in het pas verschenen rapport "Water voor nu en later" staat een werkelijk verbijsterend kaartje met de titel: "Economisch belang van overstroombaar gebied". Op die kaart staan de gebieden aangegeven, die zonder dijken overstroomden zouden en tegelijkertijd ook in drie gradaties het

*Frysk Bloed Tsjuch op
Wol no ris brúee en siede
En Bounzje troch ús ieren om
Frysk bloed, wy sjonge it bêste lân fan
d'ierde
Dyn fryske groun is fol ear en rom
Flean dan en davertje fier yn it roun
Dyn alde eare, o fryske groun
Flean dan en davertje fier yn it roun
Dyn alde eare, o fryske groun*

Fries volkslied

Bruto regionaal produkt in guldens per vierkante kilometer, per regio. De suggestie die levensgroot uit deze tekening spreekt: laat die hoeken die toch niets waard zijn maar overstromen. Het zal u niet verbazen dat Friesland in deze Haagse voorstelling een monster zonder waarde geworden is.

EEN NIEUWE POSITIE EN EEN HER-OVERWEGING

Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat onze positie sinds een aantal jaren fundamenteel aan het veranderen is. Er is wat dat betreft een trein op gang gekomen die straks nog veel harder rijden zal. En dit leidt logischerwijs tot de conclusie, dat er van ons gevergd wordt, onze denkbeelden en uitgangspunten bij te stellen. Met andere woorden: Wat moeten wij nu? Het zal duidelijk zijn dat een wezenlijk facet van dat andere denken, dat ik bepleit, het denken over onszelf is. Hoe zijn wij onszelf en wat willen wij eigenlijk? En dan gaat het over ons hier en niet over die duizenden in Friesland die hier niet zijn. Want één van mijn uitgangspunten is dat niet de grote massa's van de mensen uit zichzelf het rad van de geschiedenis bijdraaien, maar dat veel eerder kleine groepen, die weten wat ze willen, de wereld veranderen.

Volgens mij is er in de Friese Beweging een groeiende behoefte aan een herover-

weging van het denken over doel en streven. Ik omschrijf Friese Beweging als dat geheel van instanties, organisaties en losse personen dat zich druk maakt over Friesland. Er staat in deze beweging, zou men zeggen, haast een angst voor theoretische verdieping. Alles wat hoger reikt dan het niveau van Frysk en Frij of de Strikel (twee Friese tijdschriften, FJ), en daar zit je vrij snel, wordt al gauw als "ideologie" gezien en dat is een woord dat in onze jaren uit de gratie geraakt is, en dus wordt er in de Beweging, anders dan in de dagen van E.B. Folkertsma (belangrijkste Friese voorman, FJ) niet meer getheoretiseerd.

DURK NOTA

Durk Nota heeft enkele jaren geleden een tamelijk bot bekritiseerd artikel over de denkbeelden van Folkertsma geschreven. Volgens mij was het opmerkelijkste van de kritiek, dat die zich richtte op bijzaken, terwijl de centrale stelling van de schrijver niet besproken werd. En die was: Dat de Friese taalstrijd geen enkel perspectief heeft "omdat die geen eigen staat nastreeft, geen eigen leger en politie instelt, al helemaal geen afwijkende religie heeft en economisch gezien nationaal en internationaal ingekapseld is".

In een serie artikelen, die ik daarna in verscheidene (Bewegings) bladen geschreven heb, ben ik uitgegaan van de noodzaak om nu juist wel naar een eigen staat te streven, zoals in de stelling van Nota eigenlijk te lezen staat, en van de door hem daaraan verbonden veronderstelling de Friese strijd alleen uitzicht heeft, als die strijd verbonden wordt met die van de grote emancipatiebewegingen in ons deel van de wereld.

Ik denk, dat de eind jaren veertig en begin jaren vijftig ingeslagen weg van de Friese Beweging een doodlopend spoor geworden is. Zo loyaal zijn met de Nederlandse staat als de Beweging nog altijd doet, staat gelijk aan het omarmen van de

dokter die ons straks het finale spuitje geeft.

Zeg nu niet: wij doen veel aan Fries onderwijs en wij kopen zoveel Friese koecken en wij zijn toch allemaal voor decentralisatie of voor culturele autonomie. Dan zeg ik: juist decentralisatie, federalisme of culturele autonomie zullen uiteindelijk de Nederlandse staat versterken. Dat was ook de bedoeling van de Beweging: men wilde loyaal zijn.

BESTE FREONEN

Mar, bêste freonen, loyaal wêze mei de Nederlândske steat betsjut dat je - om 't it planalogyske, kulturele, polityk, sosjale en ekonomyske belied far'e Nederlândske steat winliker rjochte is op it produsearjen fan Nederlânens en dus op assimilaasje fan'e Friezen, dat is ferneatiging fan'e Friezen as Friezen - keaze foar it op lange termijn feroorsaakjen fan'e ûndergang fan'e Fryske identiteit, fan'e Friezen as folk.

Een kort woord tot slot: je kunt een heleboel vraagtekens bij de denkbeelden die in deze reden naar voren komen (wat is "Friese identiteit"?; wat is het "Friese volk"?), maar een ding is wel duidelijk: zolang dissonanten als deze nog scherp door kunnen klinken, heeft het einde der geschiedenis in Nederland voorlopig nog geen aanvang genomen.